

—
Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного цивільного суду
у складі Верховного Суду
за I півріччя 2025 року

Рішення, внесені до ЄДРСР
за період з 01.01.2025 по 30.06.2025

ЗМІСТ

1. Спори, що виникають із питань захисту права власності	13
1.1. Про компенсацію завданих збитків особою, якій майно було передано в користування	13
1.2. Про обов'язки нового власника майна	13
1.3. Щодо неможливості витребування майна від добросовісного набувача...	13
1.4. Щодо виникнення права власності на майно за набувальною давністю .	14
1.5. Про визнання права власності на майно	14
1.6. Щодо умов допустимості знесення нерухомого майна, яке збудоване з істотним відхиленням від проєкту, що суперечить суспільним інтересам або порушує права інших осіб	14
1.7. Щодо захисту прав інвестора на об'єкт інвестування в будівництві через витребування майна	15
1.8. Щодо застосування віндикаційного імунітету при відчуженні майна на виконання судового рішення.....	15
2. Спори, що виникають із земельних правовідносин	15
2.1. Щодо наслідків реєстрації права власності особи на майно, яку здійснено з порушенням закону	15
2.2. Про розірвання договору емфітевзису.....	15
2.3. Про незаконність державної реєстрації права власності на гідротехнічну споруду за фізичною особою.....	16
2.4. Про право втручання держави у право мирного володіння земельною ділянкою природно-заповідного фонду	16
2.5. Про права власника земельної ділянки в разі неможливості її використання	16
2.6. Щодо конфіскації земельної ділянки	17

2.7. Про накладення земельної ділянки на прибережну захисну смугу	17
2.8. Щодо визначення порядку користування земельною ділянкою	17
2.9. Про відсутність ознаки дискримінації в неотриманні земельної ділянки..	18
2.10. Про зобов'язання власника усунути технічну помилку щодо меж	18
ділянки.....	18
2.11. Щодо належного способу захисту переважного права наймача	18
(орендаря) на купівлю орендованого майна	18
2.12. Про наслідки систематичної повної несплати орендної плати	19
2.13. Щодо першочергового права на отримання земельної ділянки при.....	19
безоплатній передачі.....	19
2.14. Про умови встановлення земельного сервітуту в судовому порядку	19
3. Спори, що виникають із правочинів, зокрема договорів.....	20
3.1. Щодо впливу попереднього договору купівлі-продажу на дійсність договору дарування	20
3.2. Про визначення моменту виникнення обов'язку повернення коштів та нарахування інфляційних втрат при визнанні торгів недійсними.....	20
3.3. Щодо визнання незаконним відкріплення від об'єкта інвестування	20
3.4. Про відсутність підстав для донарахування об'ємів та обсягів природного газу.....	21
3.5. Про визнання договору міни удаваним.....	21
3.6. Про правові підстави для4/5 проведення обов'язкової реструктуризації кредитних зобов'язань.....	21
3.7. Про відсутність підстав щодо стягнення трьох процентів річних.....	22
3.8. Про недоведеність зловмисної домовленості при укладенні правочину ...	22
3.9. Про визнання договору фраздаторним.....	22

3.10. Щодо неналежності позовної вимоги про визнання недійсним договору позики.....	23
3.11. Про право на повернення надміру сплачених коштів.....	23
3.12. Стосовно моменту виникнення майнового права інтелектуальної власності	23
3.13. Про недобросовісність дій та зловживання правами, що прямо впливає на інтереси іншого з подружжя.....	24
3.14. Про наявність обставин, які можуть свідчити про добросовісність набувача майна.....	24
3.15. Щодо визнання іпотечного договору недійсним.....	24
3.16. Про стягнення заборгованості за кредитним договором	25
3.17. Щодо позовної давності для оспорювання удаваного правочину	25
3.18. Стосовно введення в оману страховика при укладенні договору страхування.....	25
3.19. Щодо визнання договору позики неукладеним та договору іпотеки недійсним	26
3.20. Щодо розірвання договору довічного утримання за неможливості	26
виконання обов'язків набувачем	26
3.21. Про підстави задоволення позову стягувача про скасування постанови приватного нотаріуса щодо іпотечного майна	26
3.22. Щодо обчислення позовної давності за вимогою про застосування.....	27
наслідків нікчемного правочину	27
3.23. Щодо недотримання уповноваженими працівниками банку внутрішніх вимог щодо оформлення вкладу	27
4. Спори, що виникають із трудових правовідносин.....	27

4.1. Про правові підстави для звільнення працівника за систематичне невиконання трудових обов'язків.....	27
4.2. Щодо права керівника самостійно визначати розмір надбавок	28
4.3. Щодо зміни дати звільнення працівника за угодою сторін у період тимчасової непрацездатності	28
4.4. Щодо анулювання домовленості про припинення трудового договору за угодою сторін	28
4.5. Про наслідки незаконного звільнення	29
4.6. Щодо строків звернення до суду з трудовим спором.....	29
4.7. Про відповідальність за забезпечення оприлюднення статуту закладу на вебсайті.....	29
4.8. Щодо звільнення з підстав втрати довір'я.....	30
4.9. Стосовно обов'язку переведення педагогічного працівника зі строкового трудового договору на безстроковий.....	30
4.10. Щодо встановлення факту перебування сторін у трудових відносинах ..	30
4.11. Щодо виплати вихідної допомоги при припиненні трудового договору у зв'язку з відмовою від продовження роботи через зміну істотних умов праці.....	31
4.12. Щодо права суду на скасування акта спеціального розслідування професійного захворювання.....	31
4.13. Щодо звільнення працівника через порушення роботодавцем законодавства про працю	31
4.14. Щодо повноважень суду при вирішенні трудового спору про призначення незаконно звільненого працівника на посаду в новоствореній юридичній особі.....	32
4.15. Про підстави для призупинення дії трудового договору в умовах воєнного стану.....	32
4.16. Щодо порядку зміни умов оплати праці за трудовим контрактом.....	32

4.17. Щодо несумісності конкретного аморального проступку з продовженням педагогічної діяльності.....	33
4.18. Про визнання причини пропуску строку звернення до суду поважною у трудових спорах при скасуванні ліквідації підприємства.....	33
4.19. Щодо премії з нагоди професійного свята.....	33
4.20. Про поширення дії Закону України «Про запровадження контрактної форми роботи на керівників мистецьких шкіл».....	34
4.21. Про строк застосування дисциплінарного стягнення та кваліфікацію одноразового грубого порушення трудових обов'язків керівником.....	34
4.22. Про обов'язковість виплати стипендії членам Ради з державної підтримки кінематографії.....	34
5. Спори, що виникають із житлових правовідносин.....	35
5.1. Щодо правових підстав для відмови у приватизації житла та значення статусу приміщення.....	35
6. Спори, що виникають із сімейних правовідносин.....	35
6.1. Щодо визначення місця проживання малолітньої дитини.....	35
6.2. Про порушення одним із батьків домовленості про місце проживання дитини.....	35
6.3. Щодо визначення місця проживання неповнолітньої дитини разом із батьком-військовослужбовцем.....	36
6.4. Про позбавлення батьківських прав щодо малолітньої дитини.....	36
6.5. Щодо доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів.....	36
6.6. Щодо невизнання та невиконання угоди про утримання на території України.....	37
6.7. Про способи участі батька у вихованні дитини.....	37

6.8. Про встановлення факту проживання однією сім'єю без реєстрації шлюбу	37
6.9. Щодо скасування усиновлення	38
6.10. Про встановлення факту батьківства	38
6.11. Щодо продажу спільного майна подружжя на електронних торгах без згоди співвласника.....	38
6.12. Про визнання державою офіційно статусу дитини, позбавленої батьківського піклування, та про визнання права на забезпечення позачергово впорядкованим житлом	39
6.13. Щодо характеру рекомендації органу опіки та піклування	39
7. Спори, що виникають із спадкових правовідносин	39
7.1. Про визнання права власності на спадкове майно	39
7.2. Щодо визначення неприцездатності іноземця для реалізації права на обов'язкову частку у спадщині.....	40
7.3. Про нікчемність заповіту	40
7.4. Щодо оспорення спільного заповіту подружжя одним із заповідачів, правових наслідків розпорядження особистим майном.....	40
7.5. Щодо суб'єкта права на обов'язкову частку у спадщині.....	40
7.6. Про умови залучення особи до участі у справі як правонаступника	41
7.7. Щодо перебігу позовної давності у спадкових справах.....	41
7.8. Щодо пропуску позовної давності на звернення стягнення на спадкове майно	41
7.9. Про неналежного позивача у справах про визнання заповіту недійсним .	42
7.10. Щодо подання заяви про прийняття спадщини	42
7.11. Про право на отримання страхових виплат у порядку спадкування за законом.....	42

7.12. Про застосування наслідків нікчемності правочину.....	43
7.13. Щодо скасування постанови про відмову у вчиненні нотаріальної дії	43
7.14. Про визнання заповіту недійсним	43
7.15. Про відшкодування витрат на поховання спадкодавця спадкоємцем....	43
7.16. Щодо спадкування права на банківський вклад	44
8. Спори, пов'язані з відшкодуванням шкоди.....	44
8.1. Щодо відшкодування шкоди у випадку звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до відповідальності.....	44
8.2. Щодо меж відшкодування моральної шкоди за час незаконного перебування під слідством чи судом.....	44
8.3. Про відшкодування шкоди, спричиненої військовим вторгненням російської федерації.....	45
8.4. Щодо належного відповідача у справі про відшкодування моральної шкоди, завданої смертю працівника на виробництві	45
8.5. Щодо визначення розміру відшкодування моральної шкоди за час перебування під слідством.....	46
9. Справи окремого провадження.....	46
9.1. Про оголошення особи померлою	46
9.2. Про призначення особи чоловічої статі опікуном недієздатної особи.....	46
10. Застосування норм процесуального права.....	47
10.1. Про обов'язковість преюдиційних обставин для суду.....	47
10.2. Про правовий статус електронної довіреності у процесуальному представництві	47
10.3. Про судовий збір у справах про стягнення заборгованості за аліментним договором.....	47

10.4. Щодо підтвердження повноважень адвоката в судовому процесі	47
10.5. Про право на доступ до суду, яке не є абсолютним.....	48
10.6. Щодо звільнення від сплати судового збору.....	48
10.7. Про залишення позовної заяви без розгляду.....	48
10.8. Щодо наслідків звернення до суду у спосіб, не передбачений процесуальним законодавством	49
10.9. Щодо призначення підпису та місця його розташування в письмовому документі.....	49
10.10. Щодо зупинення провадження у справі (надання строку для примирення).....	49
10.11. Щодо обов'язку суду сприяти учасникам судового процесу в реалізації ними процесуальних прав	50
10.12. Про стягнення витрат на професійну правничу допомогу	50
10.13. Про повноваження представника учасника справи	50
10.14. Про залучення заінтересованих осіб в окремому провадженні до участі у справі	51
10.15. Про заміну сторони правонаступником	51
10.16. Про звільнення від сплати судового збору.....	51
10.17. Щодо підсудності справ з іноземним елементом	52
10.18. Щодо зазначення мети в заяві про визнання особи безвісно відсутньою.....	52
10.19. Про залишення судом позову без розгляду	52
10.20. Про повноваження судів щодо призначення експертизи та оцінки висновків експертів.....	52

10.21. Щодо оцінки доводів позивача про відсутність волевиявлення на звернення до суду першої інстанції при вирішенні питання про відкриття апеляційного провадження	53
10.22. Щодо юридичної сили електронного документа.....	53
10.23. Щодо обмеження ціни позову при оскарженні судових рішень у справах за скаргами на дії державного виконавця.....	53
10.24. Про оцінку судом обґрунтованості доводів заявника щодо необхідності вжиття заходів забезпечення позову	54
10.25. Щодо права апеляційного оскарження судових рішень правонаступником сторони.....	54
10.26. Про повернення судового збору в разі закриття провадження у справі	54
10.27. Про перевірку судом наявності відповідних повноважень представника для відмови від позову.....	55
10.28. Щодо правових наслідків ухилення сторони від подання документів, необхідних для проведення експертизи.....	55
10.29. Про відсутність підстав для зупинення провадження в цивільній справі на стадії досудового розслідування кримінального провадження	55
10.30. Щодо поновлення строку на апеляційне оскарження після спливу одного року	56
10.31. Про критерії тотожності позовів при закритті провадження у справі....	56
11. Юрисдикційні питання.....	56
11.1. Щодо юрисдикції спору про відшкодування шкоди в порядку регресу ...	56
11.2. Про юрисдикцію у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях.....	57
11.3. Про юрисдикцію спорів щодо визнання договору купівлі-продажу цінних паперів недійсним.....	57

11.4. Про юрисдикцію спору щодо усунення перешкод міській раді в розпорядженні земельною ділянкою ФОП	57
11.5. Щодо визначення юрисдикції у спрахх щодо відшкодування шкоди працівником, який не є посадовою особою акціонерного товариства.....	58
11.6. Щодо юрисдикційності вимог з вирішення питань стосовно земельної ділянки, які заявлені прокурором в інтересах держави до юридичної особи .	58
11.7. Щодо юрисдикції спорів про витребування земельної ділянки територіальною громадою від юридичної особи	58
12. Спори щодо розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи ДВС.....	59
12.1. Про право сторони виконавчого провадження звернутися до суду із скаргою на рішення, дію або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи	59
12.2. Про зняття арешту на вимогу боржника, накладеного на його заробітну плату	59
12.3. Про скасування постанови про відкриття виконавчого провадження.....	60
12.4. Щодо передачі частки у праві спільної часткової власності на заставлене майно	60
12.5. Про скасування арешту, накладеного на майно боржника.....	60
12.6. Про необхідність отримання виконавцем дозволу органу опіки і піклування на примусову реалізацію нерухомого майна, право на користування яким мають діти	61
12.7. Про межі виконання судового рішення щодо звернення стягнення на предмет іпотеки	61
12.8. Щодо заміни боржника на стадії виконання рішення суду на особу, яка не була залучена до участі в розгляді справи	61
12.9. Щодо зняття арешту з майна при поверненні виконавчого документа стягувачу за його заявою	62

12.10. Щодо строку повторного пред'явлення виконавчого документа до виконання.....62

1. Спори, що виникають із питань захисту права власності

1.1. Про компенсацію завданих збитків особою, якій майно було передано в користування

Якщо власник добровільно передав майно іншій особі, він несе ризик його втрати, і витребування такого майна у добросовісного набувача неможливе. У цьому разі власник має право пред'явити позов про компенсацію завданих збитків від особи, якій майно було передано в користування

Детальніше з текстом постанови ВС від 15 січня 2025 року у справі № 208/5532/18 (провадження № 61-9759св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124460204>.

1.2. Про обов'язки нового власника майна

Усі власники квартир та нежитлових приміщень у багатоквартирному будинку є співвласниками спільного майна, що включає приміщення загального користування (у тому числі допоміжні), несучі конструкції, інженерні мережі та прибудинкову територію. Незалежно від того, хто здійснив самовільну реконструкцію, відповідач як новий власник квартири відповідає за усунення порушення прав співвласників, адже він має всі права та обов'язки, які мав попередній власник

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 лютого 2025 року у справі № 523/6665/22 (провадження № 61-10349св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125063412>.

1.3. Щодо неможливості витребування майна від добросовісного набувача

Майно не підлягає витребуванню від добросовісного набувача, якщо воно було реалізоване на електронних торгах у порядку, встановленому для примусового виконання судових рішень, законність проведення яких встановлена судовим рішенням, що набрало законної сили

Детальніше з текстом постанови ВС від 19 березня 2024 року у справі № 753/23213/16 (провадження № 61-5302св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125985655>.

1.4. Щодо виникнення права власності на майно за набувальною давністю

Набуття права власності за набувальною давністю потребує обов'язкової сукупності умов: добросовісності заволодіння чужим майном, відкритості володіння, безперервності володіння та спливу встановлених строків володіння. При цьому відсутність добросовісності (тобто коли особа знала чи могла знати про неправомірність заволодіння чужим майном або про наявність інших претендентів на майно) виключає можливість набуття права власності за набувальною давністю, незалежно від наявності інших умов

Детальніше з текстом постанови ВС від 16 квітня 2025 року у справі № 461/5075/23 (провадження № 61-42св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126693699>.

1.5. Про визнання права власності на майно

Сплата коштів за договором оренди державного майна та перерахування орендної плати не може вважатися викупом такого майна у власність за відсутності дотримання встановленої законом процедури відчуження державного майна та доказів набуття права власності у передбаченому законом порядку

Детальніше з текстом постанови ВС від 16 квітня 2025 року у справі № 752/2246/22 (провадження № 61-15842св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126718699>.

1.6. Щодо умов допустимості знесення нерухомого майна, яке збудоване з істотним відхиленням від проекту, що суперечить суспільним інтересам або порушує права інших осіб

Знесення нерухомості, збудованої з істотним відхиленням від проекту, що суперечить суспільним інтересам або порушує права інших осіб, допустиме лише за умови, якщо неможливо здійснити перебудову нерухомості відповідно до проекту норм і правил або якщо особа відмовляється від такої перебудови. При цьому позивач повинен довести технічну можливість демонтажу частини будівлі без пошкодження її конструкції в цілому

Детальніше з текстом постанови ВС від 14 травня 2025 року у справі № 753/8729/16 (провадження № 61-1658св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127358160>.

1.7. Щодо захисту прав інвестора на об'єкт інвестування в будівництві через витребування майна

Інвестор, який виконав усі фінансові зобов'язання за договором інвестування, має право витребувати об'єкт інвестування у разі його неправомірного відчуження забудовником третій особі

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 червня 2025 року у справі № 553/1091/19 (провадження № 61-5086св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128485260>.

1.8. Щодо застосування віндикаційного імунітету при відчуженні майна на виконання судового рішення

Майно, яке було продане чи передане на виконання рішення суду, користується «віндикаційним імунітетом» та не підлягає витребуванню від добросовісного набувача навіть у разі подальшого скасування такого рішення

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 червня 2025 року у справі № 638/17112/21 (провадження № 61-8393св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128594907>.

2. Спори, що виникають із земельних правовідносин

2.1. Щодо наслідків реєстрації права власності особи на майно, яку здійснено з порушенням закону

Реєстрація нерухомого майна за відповідачем на спірній земельній ділянці, яка перебуває в оренді кооперативу та в користуванні його члена (позивача), впливає на обсяг прав та обов'язків позивача, а також зачіпає його інтереси як користувача цієї земельної ділянки, на якій розташоване майно

Детальніше з текстом постанови ВС від 08 січня 2025 року у справі № 753/6021/22 (провадження № 61-8917св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124303053>.

2.2. Про розірвання договору емфітевзису

Емфітевзис є речовим правом, яке може бути припинене лише у випадках, передбачених законом. Встановлення додаткових підстав для припинення емфітевзису договором не допускається. У разі порушення зобов'язань за договором (наприклад, несплати платежів) належним способом захисту є

стягнення заборгованості в судовому порядку, а не припинення самого права емфітевзису. Такий захист ґрунтується на положеннях п. 5 ч. 2 ст. 16 ЦК України, що передбачає примусове виконання обов'язку в натурі

Детальніше з текстом постанови ВС від 20 січня 2025 року у справі № 390/25/22 (провадження № 61-6776сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124596533>.

2.3. Про незаконність державної реєстрації права власності на гідротехнічну споруду за фізичною особою

Гідротехнічна споруда належить до водного об'єкта, нерозривно пов'язана з ним та не може бути відокремлена без втрати цільового призначення, тому не підлягає державній реєстрації як окремий об'єкт нерухомого майна і не може перебувати у власності фізичних осіб, за винятком випадків, передбачених законом. Право власності на гідротехнічну споруду може належати лише власнику земельної ділянки водного фонду, на якій розташований водний об'єкт

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 березня 2025 року у справі № 291/255/23 (провадження № 61-16296св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125673497>.

2.4. Про право втручання держави у право мирного володіння земельною ділянкою природно-заповідного фонду

Земельна ділянка природно-заповідного фонду, що є національним багатством і перебуває під особливою охороною держави, не може бути передана у приватну власність для ведення садівництва й будівництва садового будинку. Будівництво на такій земельній ділянці об'єктів нерухомості не є перешкодою для її повернення, оскільки набувач не позбавлений права вимагати відшкодування завданої шкоди, зокрема суми, витраченої на придбання ділянки, за умови доведення завданої шкоди внаслідок таких дій

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 березня 2025 року у справі № 676/76/22 (провадження № 61-10188св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125809023>.

2.5. Про права власника земельної ділянки в разі неможливості її використання

У разі встановлення земельного сервітуту, який ускладнює або унеможливорює використання земельної ділянки, власник чи користувач має право вимагати

вилучення (викупу) ділянки для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. У випадку такого вилучення (викупу) збитки відшкодовують власникам землі і землекористувачам, у тому числі орендарям, відповідні органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, які прийняли рішення про вилучення (викуп) земельних ділянок

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 березня 2025 року у справі № 465/6631/20 (провадження № 61-11579св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125843148>.

2.6. Щодо конфіскації земельної ділянки

Земельна ділянка сільськогосподарського призначення, отримана іноземцем у спадщину та не відчужена ним протягом року, підлягає конфіскації за рішенням суду. Додаткові угоди до договору оренди такої земельної ділянки, укладені іноземним громадянином як орендодавцем, є нікчемними, оскільки порушують публічний порядок та суперечать законодавчій забороні іноземцям бути орендодавцями таких земельних ділянок

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 березня 2025 року у справі № 568/823/23 (провадження № 61-13216св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125843152>.

2.7. Про накладення земельної ділянки на прибережну захисну смугу

Для встановлення належності земельної ділянки до земель водного фонду недостатньо лише факту її розташування біля водних об'єктів. Необхідно визначити вид водного об'єкту (озеро чи ставок) та встановити, чи знаходиться земельна ділянка в межах прибережної захисної смуги з урахуванням розміру такої смуги для конкретного виду водного об'єкту

Детальніше з текстом постанови ВС від 30 квітня 2025 року у справі № 361/3406/18 (провадження № 61-8822св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127138363>.

2.8. Щодо визначення порядку користування земельною ділянкою

Порядок користування земельною ділянкою, що перебуває у спільній частковій власності, на якій розташовані житловий будинок, господарські будівлі та споруди, визначається угодою співвласників відповідно до розміру їхніх часток у спільній власності на будинок. Ця угода є обов'язковою до врахування при вирішенні спорів як між первинними співвласниками, так і за участю осіб,

які пізніше придбали частку у спільній власності на землю або житловий будинок, якщо будинок поділено в натурі

Детальніше з текстом постанови ВС від 30 квітня 2025 року у справі № 523/10906/17 (провадження № 61-4376св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127050232>.

2.9. Про відсутність ознаки дискримінації в неотриманні земельної ділянки

Сам по собі факт відмови в наданні земельної ділянки чи невиконання судового рішення не є дискримінацією без доведення, що такі дії вмотивовані певною персональною ознакою особи. Факт дискримінації може бути встановлений лише у випадку, коли розрізнення у ставленні до особи вмотивоване притаманною їй певною персональною ознакою

Детальніше з текстом постанови ВС від 07 травня 2025 року у справі № 761/24719/20 (провадження № 61-3838св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127224865>.

2.10. Про зобов'язання власника усунути технічну помилку щодо меж ділянки

Власник земельної ділянки, у документації на яку виявлено технічну помилку щодо меж ділянки, що створює перешкоди в реєстрації суміжної ділянки у Державному земельному кадастрі через накладення меж, зобов'язаний усунути таку помилку шляхом приведення меж своєї ділянки у відповідність до фактичного землекористування та внесення відповідних змін до Державного земельного кадастру

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 травня 2025 року у справі № 127/29339/22 (провадження № 61-4609св25) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127537580>.

2.11. Щодо належного способу захисту переважного права наймача (орендаря) на купівлю орендованого майна

Захист переважного права наймача (орендаря) при продажу орендованого майна здійснюється шляхом переведення на нього прав та обов'язків покупця за договором купівлі-продажу за умов: належного виконання обов'язків за договором найму, порушення переважного права на купівлю майна та внесення на депозитний рахунок суду відповідної грошової суми. У разі неможливості переведення прав та обов'язків покупця, наймач має право

вимагати відшкодування збитків від особи, яка порушила його переважне право. Застосування інших способів захисту, таких як визнання права власності чи визнання договору недійсним, є неналежними

Детальніше з текстом постанови ВС від 02 червня 2025 року у справі № 192/553/21 (провадження № 61-16526сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128485223>.

2.12. Про наслідки систематичної повної несплати орендної плати

Систематична (два і більше випадків) повна несплата орендної плати є підставою розірвання договору оренди землі за п. «д» ч. 1 ст. 141 ЗК України. У разі часткової несплати орендної плати договір може бути розірвано за ч. 2 ст. 651 ЦК України лише якщо таке порушення є істотним. Несплата орендної плати за період тимчасової окупації території, коли використання земельної ділянки неможливе, не вважається винною поведінкою орендаря

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 червня 2025 року у справі № 610/941/24 (провадження № 61-3633св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128422219>.

2.13. Щодо першочергового права на отримання земельної ділянки при безоплатній передачі

При безоплатній передачі земельних ділянок державної чи комунальної власності у власність, за наявності декількох претендентів, першочергове право на отримання має особа, на підставі проекту землеустрою якої була сформована ця ділянка, за відсутності законних перешкод. Погодження та затвердження проекту землеустрою щодо відведення раніше сформованої земельної ділянки іншій особі порушує законний інтерес первинного заявника щодо завершення процедури приватизації

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 червня 2025 року у справі № 532/2104/21 (провадження № 61-5147св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128457101>.

2.14. Про умови встановлення земельного сервітуту в судовому порядку

Встановлення судом безоплатного земельного сервітуту для проходу, проїзду та прокладання комунікацій через сусідню земельну ділянку допускається за сукупності таких умов: доведення неможливості нормального використання власної земельної ділянки без встановлення сервітуту; відсутність

альтернативних шляхів доступу; вжиття заходів досудового врегулювання спору; наявність технічної можливості встановлення сервітуту; відсутність надмірного обтяження власника земельної ділянки, щодо якої встановлюється сервітут

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 червня 2025 року у справі № 463/10616/19 (провадження № 61-14004св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128457003>.

3. Спори, що виникають із правочинів, зокрема договорів

3.1. Щодо впливу попереднього договору купівлі-продажу на дійсність договору дарування

Укладення дарувальником попереднього договору купівлі-продажу з третьою особою не є підставою для визнання договору дарування удаваним правочином, оскільки обов'язок укласти основний договір купівлі-продажу виникає виключно між сторонами попереднього договору і не поширюється на обдаровану особу

Детальніше з текстом постанови ВС від 15 січня 2025 року у справі № 293/1491/23 (провадження № 61-10485св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124521182>.

3.2. Про визначення моменту виникнення обов'язку повернення коштів та нарахування інфляційних втрат при визнанні торгів недійсними

З моменту набрання законної сили рішенням суду про визнання недійсними прилюдних торгів у виконавчої служби виникає обов'язок повернути покупцю сплачені кошти. Інфляційні втрати та 3 % річних підлягають нарахуванню за весь період з дати набрання чинності рішення про визнання торгів недійсними до моменту звернення до суду з вимогою про їх стягнення. Витрати на нотаріальне оформлення та реєстрацію права власності підлягають відшкодуванню як збитки на підставі ч. 2 ст. 216 ЦК України

Детальніше з текстом постанови ВС від 29 січня 2025 року у справі № 461/5617/22 (провадження № 61-12632св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124833664>.

3.3. Щодо визнання незаконним відкріплення від об'єкта інвестування

Фізична або юридична особа набуває статусу довірителя ФФБ лише після передачі коштів управителю та укладення відповідного договору. Видача

свідоцтва про участь у ФФБ та укладення договору про відступлення майнових прав не є підтвердженням внесення позивачем коштів на фінансування об'єкта інвестування відповідно до умов договору про участь у ФФБ

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 лютого 2025 року у справі № 760/20082/21 (провадження № 61-11378св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125099013>.

3.4. Про відсутність підстав для донарахування об'ємів та обсягів природного газу

Сам по собі факт пошкодження лічильника без встановлення викривлення обліку спожитого газу не є підставою для покладення відповідальності на споживача. Відсутність доказів, що газ споживався без належного обліку, виключає можливість донарахування обсягів спожитого газу

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 лютого 2025 року у справі № 466/4940/22 (провадження № 61-4667св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125162218>.

3.5. Про визнання договору міни удаваним

Договір міни частки квартири на ноутбук без будь-яких унікальних характеристик, які обумовлювали б зацікавленість відповідача в отриманні саме такого ноутбука, укладений зі значною доплатою, що дорівнює 96 % вартості обмінюваної частки квартири, є удаваним правочином та порушує переважне право другого співвласника квартири перед іншими особами щодо купівлі частки такої квартири

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 лютого 2025 року у справі № 761/36779/20 (провадження № 61-6072св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125162323>.

3.6. Про правові підстави для 4/5 проведення обов'язкової реструктуризації кредитних зобов'язань

Зобов'язання, які забезпечені предметом іпотеки – земельною ділянкою з цільовим призначенням для ведення садівництва, не підлягають обов'язковій реструктуризації

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 лютого 2025 року у справі № 207/4312/21 (провадження № 61-12642св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125162202>.

3.7. Про відсутність підстав щодо стягнення трьох процентів річних

Кредитодавець, який реалізував своє право на отримання визначеної судом заборгованості, пред'явивши свої вимоги у справі про банкрутство боржника – ФОП, та отримав певну частину заборгованості в процесі банкрутства, не може захистити свої права та інтереси в таких правовідносинах на підставі ч. 2 ст. 625 ЦК України щодо нарахування відсотків на залишок заборгованості, оскільки залишок присуджених судовим рішенням коштів за кредитним договором вважається погашеним, що ґрунтується на положенні ст. 45 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»

Детальніше з текстом постанови ВС від 19 лютого 2025 року у справі № 490/1331/22 (провадження № 61-14039св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125265216>.

3.8. Про недоведеність зловмисної домовленості при укладенні правочину

Укладення договору купівлі-продажу, коли від імені продавця діє його представник, а покупцем є родич цього представника, саме по собі не свідчить про наявність зловмисної домовленості між представником і покупцем або про умисел представника на укладення договору всупереч інтересам продавця. Відсутність грошових коштів, які продавець повинен був отримати за договором, не є підставою для визнання цього договору недійсним, оскільки невиконання або неналежне виконання зобов'язань за договором не є автоматичним підґрунтям для його оспорування чи визнання недійсним

Детальніше з текстом постанови ВС від 24 лютого 2025 року у справі № 504/3085/20 (провадження № 61-17178сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125605148>.

3.9. Про визнання договору фраздаторним

Договір дарування не має ознак фраздаторності у випадку, коли боржник володіє іншим майном, яке дозволяє йому виконати зобов'язання перед кредитором, що забезпечує повний захист прав кредитора на погашення боргу

Детальніше з текстом постанови ВС від 26 лютого 2025 року у справі № 711/494/24 (провадження № 61-12512св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125498475>.

3.10. Щодо неналежності позовної вимоги про визнання недійсним договору позики

Правочин, який не вчинено (договір, який не укладено), не може бути визнаний недійсним. Визнання договору недійсним є неналежним способом захисту у випадку оспорювання самого факту укладення правочину через відсутність волевиявлення (підробку підпису). Такий факт може бути спростований не шляхом подання окремого позову про недійсність правочину, а під час вирішення спору про захист права шляхом визнання обов'язку боржника за договором відсутнім

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 березня 2025 року у справі № 554/11260/21 (провадження № 61-5526св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125673573>.

3.11. Про право на повернення надміру сплачених коштів

Згідно із законодавством України остаточний розрахунок між управителем ФФБ та довірителем здійснюється на підставі фактичної площі об'єкта. У разі якщо під час технічної інвентаризації буде встановлено, що фактична площа об'єкта є меншою за проектну, покупець має право на повернення надміру сплачених коштів, а не на вимогу щодо приведення об'єкта у відповідність до проектних даних

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 березня 2025 року у справі № 524/3427/20 (провадження № 61-10017св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125933056>.

3.12. Стосовно моменту виникнення майнового права інтелектуальної власності

Передання майнових прав на торговельну марку за договором про передання виключних майнових прав потребує обов'язкової реєстрації в державному реєстрі для набуття юридичної сили. Відсутність реєстрації не скасовує дійсність договору, однак до моменту державної реєстрації майнові права інтелектуальної власності в набувача не виникають

Детальніше з текстом постанови ВС від 13 березня 2025 року у справі № 757/49581/23 (провадження № 61-7471св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126020997>.

3.13. Про недобросовісність дій та зловживання правами, що прямо впливає на інтереси іншого з подружжя

Якщо пов'язані або афілійовані особи, до яких належать і родичі, ініціюють судовий розгляд, зокрема щодо стягнення боргу, з метою ускладнення чи унеможливлення поділу спільного майна подружжя, формування пасиву або виключення майна з поділу, то такі учасники судового процесу діють недобросовісно і зловживають правами. Вони використовують приватноправові механізми не для захисту власних прав та інтересів, а для того, щоб завдати шкоди правам та інтересам іншого з подружжя чи осіб, які проживали разом, але не перебували в шлюбі. Судове рішення в такому випадку має бути ухвалене з урахуванням наявності зловживання правами

Детальніше з текстом постанови ВС від 19 березня 2025 року у справі № 759/11754/23 (провадження № 61-17672св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126182531>.

3.14. Про наявність обставин, які можуть свідчити про добросовісність набувача майна

Якщо в державному реєстрі відсутні відомості про права інших осіб на нерухоме майно або їх обтяження, особа, яка добросовісно спиралася на ці відомості (не знаючи і не маючи підстав знати про існування таких прав чи обтяжень), набуває право на таке майно без обтяжень і прав інших осіб. При цьому, якщо іпотекодержатель протягом тривалого часу не вчиняв дій щодо поновлення реєстрації права іпотеки після її скасування, а набувач майна придбав його за власні кошти та не був пов'язаний з боржником, такий набувач вважається добросовісним, а право іпотеки припиняється

Детальніше з текстом постанови ВС від 26 березня 2025 року у справі № 334/2049/23 (провадження № 61-2727св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126328353>.

3.15. Щодо визнання іпотечного договору недійсним

Договір іпотеки не може створювати перешкоди для повернення майна власнику, якщо воно вибуло з його володіння поза його волею. Можливість доступу фізичної особи-позикодавця до відкритих державних реєстрів, факт

неодноразової зміни власника протягом короткого періоду часу свідчать про те, що до спірних правовідносин концепція «добросовісного іпотекодержателя» незастосовна

Детальніше з текстом постанови ВС від 30 квітня 2025 року у справі № 761/18603/22 (провадження № 61-3054св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127077344>.

3.16. Про стягнення заборгованості за кредитним договором

У разі наявності судового рішення про стягнення заборгованості за кредитним договором з позичальника, яке перебуває на виконанні, повторне стягнення тієї ж заборгованості зі спадкоємця боржника є неприпустимим. Захист прав кредитора в такому випадку здійснюється шляхом заміни боржника у виконавчому провадженні на його правонаступника

Детальніше з текстом постанови ВС від 16 квітня 2025 року у справі № 522/1321/22 (провадження № 61-12829св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126718602>.

3.17. Щодо позовної давності для оспорювання удаваного правочину

Строк позовної давності на звернення до суду з позовом про визнання удаваним договору дарування та визнання укладеним договором купівлі-продажу починається з дати вчинення договору дарування. При цьому позивач має довести неможливість дізнатися про укладення удаваного правочину раніше. Перебування у шлюбі на момент подання позову не впливає на перебіг позовної давності щодо оспорювання правочину, вчиненого одним із подружжя

Детальніше з текстом постанови ВС від 16 квітня 2025 року у справі № 332/534/22 (провадження № 61-14827св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126769209>.

3.18. Стосовно введення в оману страховика при укладенні договору страхування

Страховик, який погодився укласти договір страхування на підставі наданих страхувальником відомостей про транспортний засіб, не може посылатися на недостовірність цієї інформації після настання страхового випадку як на підставу для відмови у страховій виплаті, оскільки мав можливість перевірити надані відомості до укладення договору, але не зробив цього. У такому випадку немає правових підстав для визнання договору недійсним через

введення в оману, оскільки умисел страхувальника щодо надання неправдивих відомостей не є доведеним

Детальніше з текстом постанови ВС від 02 квітня 2025 року у справі № 759/3314/23 (провадження № 61-4496св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126485853>.

3.19. Щодо визнання договору позики неукладеним та договору іпотеки недійсним

Для визнання договору позики неукладеним, а договору іпотеки недійсним позивач повинен довести належними й допустимими доказами факт неотримання коштів позичальником. Недоведення цього факту є підставою для відмови в задоволенні позову

Детальніше з текстом постанови ВС від 14 травня 2025 року у справі № 334/7308/20 (провадження № 61-16630св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127358188>.

3.20. Щодо розірвання договору довічного утримання за неможливості виконання обов'язків набувачем

Підстави застосування ч. 1 (неналежне виконання набувачем своїх обов'язків) та ч. 2 (неможливість подальшого виконання набувачем своїх обов'язків з підстав, що мають істотне значення) ст. 756 ЦК України є взаємовиключними. Сам факт проходження набувачем військової служби, яка здійснювалася і до введення воєнного стану, без надання інших доказів не є достатньою підставою для розірвання договору довічного утримання за ч. 2 ст. 756 ЦК України

Детальніше з текстом постанови ВС від 15 травня 2025 року у справі № 756/8623/22 (провадження № 61-2728св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127537124>.

3.21. Про підстави задоволення позову стягувача про скасування постанови приватного нотаріуса щодо іпотечного майна

Зміна реквізитів земельної ділянки, яка разом із житловим будинком є предметом іпотеки, не припиняє іпотечних правовідносин та не може бути підставою для відмови нотаріуса у видачі свідоцтва про право власності стягувачу, якщо обидва об'єкти нерухомості реалізовувались як єдиний об'єкт за встановленою законом процедурою

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 травня 2025 року у справі № 712/6399/23 (провадження № 61-12075св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127575546>.

3.22. Щодо обчислення позовної давності за вимогою про застосування наслідків нікчемного правочину

Позовна давність за вимогою про застосування наслідків нікчемного правочину обчислюється з моменту виконання такого правочину, а не з моменту прийняття спадщини. Спадкування не перериває та не поновлює позовної давності, спадкуванням є лише перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців), тому закріплений у ч. 3 ст. 261 ЦК України особливий початок перебігу позовної давності до вимог про застосування наслідків нікчемного правочину, поширюється не тільки на сторони нікчемного правочину, а й на їхніх правонаступників

Детальніше з текстом постанови ВС від 02 червня 2025 року у справі № 201/2056/22 (провадження № 61-17372сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128386896>.

3.23. Щодо недотримання уповноваженими працівниками банку внутрішніх вимог щодо оформлення вкладу

Недотримання уповноваженими працівниками банку внутрішніх вимог щодо оформлення вкладу не свідчить про недотримання письмової форми договору банківського вкладу. Передача коштів уповноваженій особі банку за письмовим договором створює зобов'язання банку перед клієнтом, відсутність обліку коштів та банківського рахунку свідчить про неналежне виконання банком своїх обов'язків, а не про відсутність договірних відносин

Детальніше з текстом постанови ВС від 02 червня 2025 року у справі № 306/44/22 (провадження № 61-1800сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128594915>.

4. Спори, що виникають із трудових правовідносин

4.1. Про правові підстави для звільнення працівника за систематичне невиконання трудових обов'язків

Для правильного застосування п. 3 ч. 1 ст. 40 КЗпП України роботодавець має виявити й зафіксувати нове порушення трудових обов'язків працівника після притягнення його до дисциплінарної відповідальності за попереднє порушення

та саме на підставі цього нового порушення видати наказ про звільнення, а не винести новий наказ про перевірку щодо порушень, які відбулися в минулому

Детальніше з текстом постанови ВС від 08 січня 2025 року у справі № 296/2149/19 (провадження № 61-13894св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124303047>.

4.2. Щодо права керівника самостійно визначати розмір надбавок

Саме керівнику бюджетної установи надано право самостійно приймати рішення щодо розміру відповідних надбавок у межах, передбачених законом, за умови дотримання нормативних меж розмірів таких надбавок, з урахуванням фонду заробітної плати установи

Детальніше з текстом постанови ВС від 15 січня 2025 року у справі № 754/18191/23 (провадження № 61-16096св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124460240>.

4.3. Щодо зміни дати звільнення працівника за угодою сторін у період тимчасової непрацездатності

У разі звільнення працівника за угодою сторін (п. 1 ч. 1 ст. 36 КЗпП України) в період його тимчасової непрацездатності, датою звільнення має бути перший робочий день після закінчення періоду непрацездатності. При цьому зміна дати звільнення не є підставою для виплати середнього заробітку за час вимушеного прогулу, оскільки працівник має право на отримання допомоги з тимчасової непрацездатності відповідно до законодавства

Детальніше з текстом постанови ВС від 17 січня 2025 року у справі № 522/2588/23 (провадження № 61-5658св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124629922>.

4.4. Щодо анулювання домовленості про припинення трудового договору за угодою сторін

Якщо роботодавець і працівник домовилися про певну дату припинення трудового договору за угодою сторін (п. 1 ч. 1 ст. 36 КЗпП України), працівник не має права в односторонньому порядку відкликати свою заяву про звільнення. Анулювання такої домовленості можливе виключно за взаємною згодою власника або уповноваженого ним органу і працівника. Подальша зміна рішення працівником без згоди роботодавця не впливає на чинність досягнутої домовленості про припинення трудових відносин

Детальніше з текстом постанови ВС від 29 січня 2025 року у справі № 947/7799/23 (провадження № 61-8048св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124865948>.

4.5. Про наслідки незаконного звільнення

Період оплаченого вимушеного прогулу, спричинений незаконним звільненням, зараховується до стажу, що дає право на щорічну основну відпустку. Несвоєчасне проведення розрахунку при звільненні (у день звільнення або наступного дня після звернення працівника) тягне за собою відповідальність роботодавця згідно зі статтею 117 КЗпП України

Детальніше з текстом постанови ВС від 29 січня 2025 року у справі № 206/2608/22 (провадження № 61-14124св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124903915>.

4.6. Щодо строків звернення до суду з трудовим спором

Строки звернення до суду за вирішенням трудового спору застосовуються незалежно від заяви сторін, а тому в кожному випадку суд зобов'язаний перевірити та обговорити причини пропуску цих строків, а також навести в рішенні мотиви, чому він поновлює або вважає неможливим поновити пропущений строк

Детальніше з текстом постанови ВС від 22 січня 2025 року у справі № 757/5467/21 (провадження № 61-15004св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124630082>.

4.7. Про відповідальність за забезпечення оприлюднення статуту закладу на вебсайті

Невжиття керівником освітнього закладу достатніх заходів для організації роботи щодо своєчасного наповнення офіційного вебсайту ліцею інформацією, яка стосується діяльності ліцею, а саме неоприлюднення статуту закладу, свідчить про неналежне виконання директором своїх посадових обов'язків і правомірність застосування роботодавцем дисциплінарного стягнення щодо директора у вигляді догани

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 лютого 2025 року у справі № 361/5899/23 (провадження № 61-16155св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125125035>.

4.8. Щодо звільнення з підстав втрати довір'я

Звільнення з підстави втрати довір'я може вважатися обґрунтованим, якщо працівник, який безпосередньо обслуговує грошові або товарні цінності, вчинив умисно або необережно такі дії, які дають власнику або уповноваженому ним органу підстави для втрати до нього довір'я. Основне коло працівників, які безпосередньо обслуговують грошові та товарні цінності, – це особи, які, зокрема одержують їх під звіт

Детальніше з текстом постанови ВС від 13 лютого 2025 року у справі № 757/26467/22 (провадження № 61-6290св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125227859>.

4.9. Стосовно обов'язку переведення педагогічного працівника зі строкового трудового договору на безстроковий

Керівники державних і комунальних закладів загальної середньої освіти починаючи з 07 лютого 2023 року зобов'язані укладати з педагогічними працівниками, яким виплачується пенсія за віком, безстроковий трудовий договір, оскільки норма, яка передбачала роботу таких працівників за строковим трудовим договором, втратила чинність відповідно до Рішення Конституційного Суду України у справі № 1-5/2020 (118/20). Звільнення таких працівників після цієї дати у зв'язку із закінченням строку дії трудового договору є незаконним

Детальніше з текстом постанови ВС від 19 лютого 2025 року у справі № 339/530/23 (провадження № 61-12683св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125296170>.

4.10. Щодо встановлення факту перебування сторін у трудових відносинах

Встановлення факту наявності трудових відносин можливе при встановленні виконання робітником трудових функцій, підпорядкування робітника правилам внутрішнього трудового розпорядку, забезпечення йому умов праці та виплати винагороди за виконану роботу

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 березня 2025 року у справі № 463/10998/23 (провадження № 61-15762св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125673384>.

4.11. Щодо виплати вихідної допомоги при припиненні трудового договору у зв'язку з відмовою від продовження роботи через зміну істотних умов праці

Звільнення працівника у зв'язку з відмовою від продовження роботи через зміну істотних умов праці (п. 6 ч. 1 ст. 36 КЗпП України) є окремою підставою припинення трудового договору, що не належить ні до звільнення за ініціативою працівника, ні до звільнення за ініціативою роботодавця. При цьому, якщо трудовим договором передбачено виплату матеріальної компенсації у разі припинення трудових відносин через зміни в організації виробництва і праці, працівник має право на таку компенсацію, оскільки проведення таких змін є виключним повноваженням власника

Детальніше з текстом постанови ВС від 30 квітня 2025 року у справі № 755/6825/23 (провадження № 61-15844св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127077405>.

4.12. Щодо права суду на скасування акта спеціального розслідування професійного захворювання

Суд має право скасувати акт спеціального розслідування професійного захворювання, якщо встановлено, що розслідування проведено неповно, без врахування всіх обставин та без належної оцінки всіх матеріалів розслідування. При цьому встановлення факту пов'язаності чи непов'язаності захворювання з виробництвом належить до виключної компетенції спеціальної комісії з розслідування

Детальніше з текстом постанови ВС від 09 квітня 2025 року у справі № 750/16665/23 (провадження № 61-12585св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126569635>.

4.13. Щодо звільнення працівника через порушення роботодавцем законодавства про працю

Для звільнення працівника за ч. 3 ст. 38 КЗпП України через порушення роботодавцем законодавства про працю необхідно, щоб такі порушення мали місце та не були усунуті на момент подання працівником заяви про звільнення. Якщо на час подання заяви права працівника вже поновлені (зокрема в судовому порядку) або порушення не доведені, у роботодавця виникає право відмовити у звільненні за цією підставою. При цьому роботодавець не вправі самотійно змінювати підставу звільнення, визначену працівником

Детальніше з текстом постанови ВС від 23 квітня 2025 року у справі № 369/12450/21 (провадження № 61-12334св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126874051>.

4.14. Щодо повноважень суду при вирішенні трудового спору про призначення незаконно звільненого працівника на посаду в новоствореній юридичній особі

При встановленні факту незаконного звільнення працівника з органу місцевого самоврядування, який згодом був ліквідований, поновлення на роботі неможливе навіть за умови передачі функцій іншому органу. Захист права працівника здійснюється шляхом зміни формулювання причини звільнення на п. 1 ч. 1 ст. 40 КЗпП України (ліквідація), при цьому вимоги про стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу за період після ліквідації не підлягають задоволенню

Детальніше з текстом постанови ВС від 02 квітня 2025 року у справі № 462/6558/22 (провадження № 61-643св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126328722>.

4.15. Про підстави для призупинення дії трудового договору в умовах воєнного стану

Призупинення дії трудового договору в умовах воєнного стану можливе лише за одночасного настання двох обставин: неможливості роботодавця надати роботу та неможливості працівника виконувати роботу через військову агресію. У разі незаконного призупинення дії трудового договору обов'язок з виплати середнього заробітку за час вимушеного прогулу покладається на роботодавця

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 травня 2025 року у справі № 758/4178/22 (провадження № 61-6935сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127423072>.

4.16. Щодо порядку зміни умов оплати праці за трудовим контрактом

Трудовий контракт тлумачиться на користь його дійсності та виконаності. Роботодавець не має права в односторонньому порядку змінювати умови оплати праці, визначені трудовим контрактом, навіть у разі прийняття закону, що погіршує такі умови. Прийняття такого закону може бути лише підставою для ініціювання внесення змін до контракту, але не звільняє роботодавця від

обов'язку виплачувати заробітну плату в розмірі, встановленому чинним контрактом

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 травня 2025 року у справі № 757/36687/21 (провадження № 61-18461сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127423073>.

4.17. Щодо несумісності конкретного аморального проступку з продовженням педагогічної діяльності

Звільнення педагогічного працівника на підставі п. 3 ч. 1 ст. 41 КЗпП України допускається виключно при встановленні факту аморального проступку, який за характером та наслідками є несумісним із подальшим виконанням обов'язків педагога. Суд зобов'язаний самостійно оцінювати несумісність конкретного аморального проступку з продовженням педагогічної діяльності, оскільки законодавство не містить чітких критеріїв такого розмежування

Детальніше з текстом постанови ВС від 07 травня 2025 року у справі № 166/1002/24 (провадження № 61-1827св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127297705>.

4.18. Про визнання причини пропуску строку звернення до суду поважною у трудових спорах при скасуванні ліквідації підприємства

Скасування ліквідації підприємства після звільнення працівника за п. 1 ч. 1 ст. 40 КЗпП України є поважною причиною пропуску строку звернення до суду за захистом трудових прав, оскільки лише з моменту припинення ліквідаційної процедури працівник об'єктивно дізнається про порушення свого права на працю та набуває реальної можливості на його захист

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 травня 2025 року у справі № 592/7164/24 (провадження № 61-2475св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127537662>.

4.19. Щодо премії з нагоди професійного свята

Премію з нагоди професійного свята, що належить до заохочувальних виплат і не є імперативно передбаченою законодавством, може бути відтерміновано роботодавцем у межах його адміністративних повноважень. Така премія має разовий характер, застосовується як захід заохочення працівника та не є гарантованою для працівника виплатою

Детальніше з текстом постанови ВС від 28 травня 2025 року у справі № 369/1664/23 (провадження № 61-3680св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127863566>.

4.20. Про поширення дії Закону України «Про запровадження контрактної форми роботи на керівників мистецьких шкіл»

Пункт 2 розд. II «Прикінцеві положення» Закону України від 28 січня 2016 року № 955-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження контрактної форми роботи у сфері культури та конкурсної процедури призначення керівників державних та комунальних закладів культури» поширюється, в тому числі, на трудові відносини з керівниками державних і комунальних музичних шкіл та шкіл мистецтв

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 травня 2025 року у справі № 344/12588/22 (провадження № 61-8477сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127701770>.

4.21. Про строк застосування дисциплінарного стягнення та кваліфікацію одноразового грубого порушення трудових обов'язків керівником

При звільненні керівника за одноразове грубе порушення трудових обов'язків (п. 1 ст. 41 КЗпП) місячний строк для застосування дисциплінарного стягнення обчислюється з дня, коли про порушення стало відомо власнику або уповноваженому ним органу, а не з дня складання акту службового розслідування на підприємстві. Наявність в наказі про звільнення додаткових фактів, що характеризують попередню роботу керівника, не змінює кваліфікації проступку як одноразового грубого порушення, якщо чітко визначено конкретне порушення, що стало підставою звільнення

Детальніше з текстом постанови ВС від 04 червня 2025 року у справі № 57/13201/24 (провадження № 61-3503св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127863734>.

4.22. Про обов'язковість виплати стипендії членам Ради з державної підтримки кінематографії

Члени Ради з державної підтримки кінематографії мають безумовне право на отримання щомісячної стипендії у розмірі 35 прожиткових мінімумів для працездатних осіб з моменту їх призначення, що ґрунтується на законі та не залежить від наявності окремого рядка в бюджетній програмі

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 червня 2025 року у справі № 757/37539/21-ц (провадження № 61-16991св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128457098>.

5. Спори, що виникають із житлових правовідносин

5.1. Щодо правових підстав для відмови у приватизації житла та значення статусу приміщення

Відмова у приватизації житла можлива лише в разі відсутності у мешканців права на приватизацію або наявності законної заборони щодо приватизації конкретного приміщення. Зазначення в ордері статусу приміщення як гуртожитку не впливає на його законність як підстави для вселення, якщо ордер не скасований або не визнаний недійсним. Зміна власника житлового фонду або зміна категорії житла не є підставою для відмови у приватизації. Бездіяльність уповноважених органів щодо обліку житлового фонду не може покладати негативних наслідків на громадян, які правомірно вселилися і мають право на приватизацію

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 травня 2025 року у справі № 759/1426/22 (провадження № 61-15198сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127575506>.

6. Спори, що виникають із сімейних правовідносин

6.1. Щодо визначення місця проживання малолітньої дитини

Наявність згоди між батьками (сторонами у справі), які проживають окремо, щодо місця проживання дитини, свідчить про відсутність порушеного, невизнаного або оспореного відповідачем права позивача та є самостійною підставою для відмови в позові

Детальніше з текстом постанови ВС від 15 січня 2025 року у справі № 755/15383/23 (провадження № 61-14116св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124521181>.

6.2. Про порушення одним із батьків домовленості про місце проживання дитини

Неможливо вважати самочинною зміну місця проживання дитини одним з батьків, якщо таке місце проживання не було встановлене рішенням суду або органом опіки

Детальніше з текстом постанови ВС від 15 січня 2025 року у справі № 760/2096/22 (провадження № 61-8404св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124521144>.

6.3. Щодо визначення місця проживання неповнолітньої дитини разом із батьком-військовослужбовцем

Позов військовослужбовця про визначення місця проживання дитини, поданий з метою штучного створення підстав для звільнення з військової служби під час особливого періоду, є зловживанням правом та використанням приватно-правового інструментарію всупереч його призначенню. Судові рішення повинні відповідати принципам справедливості та не можуть використовуватися для уникнення виконання встановлених законом обов'язків

Детальніше з текстом постанови ВС від 22 січня 2025 року у справі № 495/432/23 (провадження № 61-17548св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124808752>.

6.4. Про позбавлення батьківських прав щодо малолітньої дитини

Свідоме ухилення батьком від виконання батьківських обов'язків щодо виховання дочки, заяви останнього про позбавлення його батьківських прав, адаптованість дитини до відносин у сім'ї з новим чоловіком матері, свідчать про обґрунтоване позбавлення батьківських прав батька щодо його малолітньої дитини

Детальніше з текстом постанови ВС від 19 лютого 2025 року у справі № 147/277/24 (провадження № 61-17253св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125296237>.

6.5. Щодо доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів

Додаткова винагорода, яка виплачується в період дії воєнного стану, входить до структури грошового забезпечення поліцейських і не є одноразовим нерегулярним видом грошового забезпечення, а тому вона належить до видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів

Детальніше з текстом постанови ВС від 26 лютого 2025 року у справі № 361/1506/22 (провадження № 61-660св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125556380>.

6.6. Щодо невизнання та невиконання угоди про утримання на території України

Регуляторна угода, укладена за взаємною згодою сторін під час розірвання шлюбу та схвалена іноземним судом поза межами спірної процедури, за своєю правовою сутністю є угодою про утримання, яка відповідно до застережень, зроблених Україною під час ратифікації Конвенції про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання, може не визнаватися та не виконуватися на території України

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 лютого 2025 року у справі № 522/19654/21 (провадження № 61-15194св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125162144>.

6.7. Про способи участі батька у вихованні дитини

При визначенні способів участі батька у вихованні дитини, яка перебуває за кордоном, суд може відстрочити виконання рішення в частині особистих зустрічей до закінчення воєнного стану, передбачивши спілкування в режимі відеозв'язку. Тимчасовий виїзд дитини за кордон не повинен використовуватися як спосіб обмеження прав батька на спілкування з дитиною, яке має реалізовуватися задля підтримки родинних зв'язків та емоційного контакту малолітньої дитини з батьком

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 березня 2025 року у справі № 487/2960/23 (провадження № 61-8756св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125933057>.

6.8. Про встановлення факту проживання однією сім'єю без реєстрації шлюбу

Перебування особи в зареєстрованому шлюбі унеможлиблює встановлення судом факту її спільного проживання з іншою особою однією сім'єю без реєстрації шлюбу. Суди не вправі покладати в основу свого рішення лише факт визнання позову відповідачем, не дослідивши при цьому обставин справи

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 березня 2025 року у справі № 336/1978/23 (провадження № 61-15936св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125809025>.

6.9. Щодо скасування усиновлення

Скасування усиновлення допускається виключно в судовому порядку на підставах, визначених ст. 238 СК України. Після досягнення усиновленою особою повноліття скасування можливе лише у разі протиправної поведінки усиновленого або усиновлювача, що становить загрозу життю та здоров'ю членів сім'ї. Розірвання шлюбу між усиновлювачем та іншим з батьків, погіршення їхніх особистих стосунків чи роздільне проживання не є підставою для скасування усиновлення, оскільки усиновлювач набуває батьківських прав та обов'язків у повному обсязі

Детальніше з текстом постанови ВС від 16 квітня 2025 року у справі № 127/37017/23 (провадження № 61-15487св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126718703>.

6.10. Про встановлення факту батьківства

При встановленні факту батьківства після смерті особи суд може брати до уваги результати молекулярно-генетичної експертизи як основний доказ, що підтверджує походження дитини від конкретної особи, навіть за відсутності інших доказів спільного проживання чи визнання батьківства за життя

Детальніше з текстом постанови ВС від 16 квітня 2025 року у справі № 576/2871/23 (провадження № 61-3026св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126693678>.

6.11. Щодо продажу спільного майна подружжя на електронних торгах без згоди співвласника

Реалізація на електронних торгах частки у праві спільної сумісної власності подружжя без згоди іншого з подружжя та без визначення часток для виконання боргових зобов'язань одного з подружжя, що виникли після розірвання шлюбу, є підставою для визнання таких торгів недійсними. Позовна давність для оскарження електронних торгів обчислюється з дати їх проведення, а не з моменту накладення арешту на майно

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 травня 2025 року у справі № 711/744/23 (провадження № 61-5411св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127575558>.

6.12. Про визнання державою офіційно статусу дитини, позбавленої батьківського піклування, та про визнання права на забезпечення позачергово впорядкованим житлом

Якщо особа фактично була позбавлена батьківського піклування і тривалий час перебувала на повному державному утриманні як дитина, позбавлена батьківського піклування, користувалася відповідними пільгами, то невжиття органами державної влади заходів щодо офіційного оформлення такого статусу до досягнення нею повноліття не може бути підставою для позбавлення її законних очікувань на отримання передбачених законом соціальних гарантій. Ризик будь-якої помилки державного органу повинен покладатися на саму державу, а помилки не можуть виправлятися за рахунок осіб, яких вони стосуються

Детальніше з текстом постанови ВС від 28 травня 2025 року у справі № 494/1321/22 (провадження № 61-790св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127744646>.

6.13. Щодо характеру рекомендації органу опіки та піклування

Рішення органу опіки та піклування про надання рекомендацій щодо звільнення особи від обов'язків опікуна і встановлення особливого нагляду за діяльністю опікуна не може бути визнане незаконним, оскільки є дорадчим документом, не породжує правових наслідків і не має обов'язкового характеру. Правові наслідки для опікуна виникають виключно в результаті постановлення судом рішення, під час якого оцінюють усі докази в сукупності

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 травня 2025 року у справі № 359/3918/23 (провадження № 61-587св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127701818>.

7. Спори, що виникають із спадкових правовідносин

7.1. Про визнання права власності на спадкове майно

Право власності спадкодавця на нерухоме майно не може вважатися підтвердженим лише на підставі даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, якщо таке право було зареєстроване на підставі недійсного судового рішення

Детальніше з текстом постанови ВС від 15 січня 2025 року у справі № 700/1184/23 (провадження № 61-8743св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124717853>.

7.2. Щодо визначення непрацездатності іноземця для реалізації права на обов'язкову частку у спадщині

Іноземець як суб'єкт права на обов'язкову частку в спадщині має бути непрацездатним у розумінні закону тієї держави, громадянином якої він є

Детальніше з текстом постанови ВС від 30 січня 2025 року у справі № 638/7132/15 (провадження № 61-18013свп23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125326107>.

7.3. Про нікчемність заповіту

Відсутність підпису заповідача в заповіті свідчить про порушення вимог щодо форми заповіту, що відповідно до ч. 1 ст. 1257 ЦК України має наслідком його нікчемність, що виключає можливість визнання його недійсним

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 лютого 2025 року у справі № 369/1797/19 (провадження № 61-3185св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125296040>.

7.4. Щодо оспорення спільного заповіту подружжя одним із заповідачів, правових наслідків розпорядження особистим майном

Оспорення заповіту одним із заповідачів за спільним заповітом подружжя навіть у разі розпорядження в такому заповіті особистим майном одного з подружжя закон не передбачає. У випадку розпорядження в спільному заповіті подружжя особистим майном одного з подружжя заповіт в цій частині втрачає чинність та таке майно підлягає спадкуванню за законом

Детальніше з текстом постанови ВС від 24 лютого 2025 року у справі № 183/4256/21 (провадження № 61-15813сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125484180>.

7.5. Щодо суб'єкта права на обов'язкову частку у спадщині

Повнолітній студент денної форми навчання не є повнолітньою непрацездатною дитиною спадкодавця в розумінні ч. 1 ст. 1241 ЦК України, а отже, не є суб'єктом права на обов'язкову частку у спадщині

Детальніше з текстом постанови ВС від 26 лютого 2025 року у справі № 753/10632/22 (провадження № 61-17648св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125556473>.

7.6. Про умови залучення особи до участі у справі як правонаступника

Обов'язковою умовою для залучення міської ради до участі у справі як правонаступника позивача є наявність судового рішення про визнання відумерлою спадщини, що відкрилася після смерті позивача, передумовою для ухвалення якого стала наявність у позивача майна в межах території відповідної громади і відсутність інших спадкоємців

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 лютого 2025 року у справі № 2-554/10 (провадження № 61-13080св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125191906>.

7.7. Щодо перебігу позовної давності у спадкових справах

Факт неотримання позивачем свідоцтва про право на спадщину та відсутність у законодавстві обмеження строку, протягом якого спадкоємець має оформити свої спадкові права, не свідчить про незастосування позовної давності до таких вимог. Видача свідоцтва про право на спадщину іншому спадкоємцю або особі, яка не є спадкоємцем, порушує права інших осіб, що мають право на спадщину

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 березня 2025 року у справі № 367/3618/21 (провадження № 61-13513ск24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125673561>.

7.8. Щодо пропуску позовної давності на звернення стягнення на спадкове майно

Строк пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців не є тотожним позовній давності. Дотримання кредитором строків, визначених у ст. 1281 ЦК України, не свідчить про дотримання ним позовної давності на звернення до суду з вимогами до спадкоємців про звернення стягнення на спадкове майно

Детальніше з текстом постанови ВС від 19 березня 2025 року у справі № 643/3232/19 (провадження № 61-8051св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126054444>.

7.9. Про неналежного позивача у справах про визнання заповіту недійсним

Якщо позивач не входить до кола спадкоємців, які прийняли спадщину, вона не є особою, за позовом якої можна надавати оцінку законності складеного заповіту, оскільки її права порушені не були

Детальніше з текстом постанови ВС від 19 березня 2025 року у справі № 495/1174/20 (провадження № 61-10192св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125985922>.

7.10. Щодо подання заяви про прийняття спадщини

Карантинні обмеження та перебування за кордоном не є поважними причинами для визначення додаткового строку для прийняття спадщини, якщо спадкоємець мав можливість подати заяву через консульські установи, поштою або електронним повідомленням. Поважними причинами пропуску строку є лише ті, що пов'язані з об'єктивними, непереборними та істотними труднощами для спадкоємця на вчинення дій щодо прийняття спадщини

Детальніше з текстом постанови ВС від 26 березня 2025 року у справі № 522/18483/21 (провадження № 61-8382св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126328423>.

7.11. Про право на отримання страхових виплат у порядку спадкування за законом

Відсутність реєстрації особи як внутрішньо переміщеної та її незвернення до органів Фонду соціального страхування на підконтрольній Україні території не є підставою для невиплати страхових платежів. Припинення страхових виплат за життя спадкодавця з підстав, не передбачених законом, не зумовлює припинення вже призначених страхових виплат і не позбавляє спадкоємців можливості спадкувати право на їх отримання. Неможливість отримання свідоцтва про право на спадщину через відсутність документального підтвердження розміру невиплачених страхових сум не перешкоджає спадкоємцю звертатися до суду за захистом своїх прав

Детальніше з текстом постанови ВС від 26 березня 2025 року у справі № 183/5694/22 (провадження № 61-11124св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126289830>.

7.12. Про застосування наслідків нікчемності правочину

Заповіт, посвідчений при свідку, який є близьким родичем (рідним дядьком) спадкоємця за заповітом, складений з порушенням вимог щодо його форми й посвідчення згідно з п. 3 ч. 4 ст. 1253 ЦК України є нікчемним

Детальніше з текстом постанови ВС від 30 квітня 2025 року у справі № 752/4458/23 (провадження № 61-1926св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127077347>.

7.13. Щодо скасування постанови про відмову у вчиненні нотаріальної дії

Право на оскарження нотаріальної дії може бути реалізоване лише у випадку, якщо таке звернення може призвести до відновлення порушеного права або інтересу без необхідності дослідження правомірності дій інших осіб. У разі наявності спору про право на спадкове майно між спадкоємцями, скасування постанови нотаріуса про відмову у вчиненні нотаріальної дії не є ефективним способом захисту прав, захист прав має здійснюватися шляхом подання позову по суті спірних правовідносин

Детальніше з текстом постанови ВС від 18 квітня 2025 року у справі № 331/21113/23 (провадження № 61-1124св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126803025>.

7.14. Про визнання заповіту недійсним

Для визнання заповіту недійсним на підставі ст. 225 ЦК України необхідно довести абсолютну неспроможність особи в момент складання заповіту розуміти значення своїх дій та / або керувати ними. Наявність тяжкого захворювання у заповідача не є безумовною підставою для визнання заповіту недійсним

Детальніше з текстом постанови ВС від 23 квітня 2025 року у справі № 388/97/20 (провадження № 61-10092св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126874078>.

7.15. Про відшкодування витрат на поховання спадкодавця спадкоємцем

Обов'язок відшкодувати витрати на поховання спадкодавця не входить до складу спадщини, а виникає як недоговірне зобов'язання. Кредитором у такому зобов'язанні є особа, яка понесла витрати, а боржником – спадкоємець, що прийняв спадщину. Малолітній спадкоємець, який прийняв

спадщину через законного представника, зобов'язаний відшкодувати такі витрати на загальних підставах

Детальніше з текстом постанови ВС від 28 травня 2025 року у справі № 331/727/24 (провадження № 61-3656св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127788469>.

7.16. Щодо спадкування права на банківський вклад

Право на вклад входить до складу спадщини незалежно від способу розпорядження ним (заповіт чи заповідальне розпорядження банку). Якщо особа, вказана у розпорядженні банку, не прийняла спадщину або відмовилася від її прийняття, то спадкування права на вклад здійснюється спадкоємцем за законом, який прийняв спадщину. Сама по собі вказівка особи у заповідальному розпорядженні банку не свідчить про прийняття такою особою спадщини

Детальніше з текстом постанови ВС від 02 червня 2025 року у справі № 201/14368/15-ц (провадження № 61-2344сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128346949>.

8. Спори, пов'язані з відшкодуванням шкоди

8.1. Щодо відшкодування шкоди у випадку звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до відповідальності

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до відповідальності, тобто з nereабілітуючих підстав, не належить до випадків, коли виникає право на відшкодування шкоди

Детальніше з текстом постанови ВС від 29 січня 2025 року у справі № 454/3922/18 (провадження № 61-15070св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124833661>.

8.2. Щодо меж відшкодування моральної шкоди за час незаконного перебування під слідством чи судом

Межі відшкодування моральної шкоди за час незаконного перебування під слідством чи судом визначає суд, виходячи з мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством на момент відшкодування, за кожен місяць

перебування під слідством чи судом. Законодавство України передбачає лише мінімальний розмір для визначення моральної шкоди без встановлення граничного ліміту

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 березня 2025 року у справі № 166/789/24 (провадження № 61-14883св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125639294>.

8.3. Про відшкодування шкоди, спричиненої військовим вторгненням російської федерації

Особа, якій завдано збитків, має право на їх відшкодування в повному обсязі, якщо інше не передбачено законом або договором. Водночас держава має позитивні обов'язки, визначені Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, щодо забезпечення ефективного захисту прав, зокрема в аспекті відшкодування майнової шкоди. У випадку збройної агресії РФ проти України держава Україна в особі Кабінету Міністрів України реалізувала свій позитивний матеріальний обов'язок щодо визначення правил, спрямованих на відновлення прав потерпілих унаслідок, зокрема, загибелі цивільних осіб, пошкодження майна через збройну агресію РФ

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 березня 2025 року у справі № 757/13711/22 (провадження № 61-13731св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125673562>.

8.4. Щодо належного відповідача у справі про відшкодування моральної шкоди, завданої смертю працівника на виробництві

У спорах про відшкодування моральної шкоди, завданої смертю працівника на виробництві внаслідок дії джерела підвищеної небезпеки, належним відповідачем є роботодавець, з яким потерпілий перебував у трудових відносинах, та який на відповідній правовій підставі (договору оренди) володів транспортними засобами (механізмами), які є джерелом підвищеної небезпеки, а не інше підприємство, на території якого стався нещасний випадок і яке є власником джерела підвищеної небезпеки. Пред'явлення позову до неналежного відповідача (власника об'єкта, а не орендаря, який фактично здійснював діяльність, пов'язану з джерелом підвищеної небезпеки) є самостійною підставою для відмови у задоволенні позову

Детальніше з текстом постанови ВС від 09 квітня 2025 року у справі № 215/2755/24 (провадження № 61-1872св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126538544>.

8.5. Щодо визначення розміру відшкодування моральної шкоди за час перебування під слідством

Межі відшкодування моральної шкоди за час перебування під слідством чи судом визначаються судом, з урахуванням мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством на момент відшкодування, за кожен місяць перебування під слідством чи судом. Законодавство України передбачає лише мінімальний розмір для визначення моральної шкоди, без встановлення граничного ліміту

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 травня 2025 року у справі № 757/47970/16 (провадження № 61-13390св20) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127537659>.

9. Справи окремого провадження

9.1. Про оголошення особи померлою

При наявності незаперечних доказів смерті особи (результати генетичних експертиз, процесуальні документи в рамках кримінального провадження тощо) належним способом захисту є звернення до суду із заявою про встановлення факту смерті такої особи, а не про оголошення її померлою. Оголошення особи померлою здійснюється судом на підставі непрямих доказів або у зв'язку з тривалою безвісною відсутністю та ґрунтується на презумпції смерті особи, коли достеменно встановити факт смерті неможливо

Детальніше з текстом постанови ВС від 02 квітня 2025 року у справі № 465/3147/22 (провадження № 61-1296св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126485870>.

9.2. Про призначення особи чоловічої статі опікуном недієздатної особи

Орган опіки та піклування зобов'язаний у поданні щодо призначення опікуна над недієздатною особою надати належно вмотивовані висновки про можливість здійснення такої опіки, зокрема щодо зайнятості кандидата, взаємин із підопічним та наявності альтернативних кандидатур. В умовах воєнного стану при поданні кандидатури чоловічої статі призовного віку необхідно додатково обґрунтувати необхідність його призначення опікуном, щоб уникнути зловживань і забезпечити баланс між правом на опіку та конституційним обов'язком щодо захисту держави

Детальніше з текстом постанови ВС від 28 травня 2025 року у справі № 641/7190/23 (провадження № 61-16711св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127744396>.

10. Застосування норм процесуального права

10.1. Про обов'язковість преюдиційних обставин для суду

Преюдиційні обставини є обов'язковими для суду, який розглядає справу, навіть у тому випадку, коли він вважає, що їх встановлено неправильно

Детальніше з текстом постанови ВС від 10 січня 2025 року у справі № 362/643/21 (провадження № 61-17810св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124409188>.

10.2. Про правовий статус електронної довіреності у процесуальному представництві

Законодавець передбачив у межах процесуального представництва конструкцію «довіреність в електронній формі»

Детальніше з текстом постанови ВС від 10 січня 2025 року у справі № 753/16269/23 (провадження № 61-8527св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124428319>.

10.3. Про судовий збір у справах про стягнення заборгованості за аліментним договором

При визначенні розміру судового збору у справах про стягнення заборгованості за договором про сплату аліментів слід враховувати, що така заборгованість має аліментний характер, оскільки виникла на підставі договору про встановлення розміру та порядку сплати аліментів

Детальніше з текстом постанови ВС від 17 січня 2025 року у справі № 756/572/23 (провадження № 61-6357св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124629925>.

10.4. Щодо підтвердження повноважень адвоката в судовому процесі

Адвокат здійснює свою діяльність на підставі договору про надання правничої допомоги, а його повноваження можуть підтверджуватися ордером або довіреністю. Законодавство дозволяє використовувати сам договір як

документ, що посвідчує повноваження адвоката, якщо відсутні відомості про припинення або зупинення його права на адвокатську діяльність. Ордер вважається належним підтвердженням повноважень адвоката, якщо він має фізичний чи електронний підпис або якщо він є додатком до електронно підписаного документа, без потреби в додатковому підписуванні самого ордера

Детальніше з текстом постанови ВС від 20 січня 2025 року у справі № 761/5870/24 (провадження № 61-5803сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124596549>.

10.5. Про право на доступ до суду, яке не є абсолютним

Право на судовий захист реалізується в межах, визначених законом, і може бути обмежене лише за легітимними, пропорційними умовами. Норми законодавства не передбачають вимог про відшкодування моральної шкоди, завданої поданням апеляційної скарги в іншій справі; незгода з апеляційною скаргою має бути висловлена процесуальним шляхом під час розгляду тієї справи

Детальніше з текстом постанови ВС від 20 січня 2025 року у справі № 296/12456/23 (провадження № 61-2165сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124629926>.

10.6. Щодо звільнення від сплати судового збору

Особи, які є позивачами у справах про захист прав споживачів, не сплачують судовий збір як при поданні позовних заяв, так і при поданні заяв про вирішення процесуальних питань, пов'язаних з виконанням судових рішень (зокрема щодо вирішення питання про поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання), а також при апеляційному або касаційному оскарженні судових рішень, ухвалених при розгляді таких заяв

Детальніше з текстом постанови ВС від 29 січня 2025 року у справі № 359/7894/24 (провадження № 61-16055св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124865912>.

10.7. Про залишення позовної заяви без розгляду

У разі якщо після відкриття провадження у справі суд встановить, що позивач не усунув недоліки позовної заяви в установлений строк, застосовується норма ч. 13 ст. 187 ЦПК України, згідно з якою позовну заяву слід залишити без розгляду

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 лютого 2025 року у справі № 642/1086/22 (провадження № 61-1941св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125124930>.

10.8. Щодо наслідків звернення до суду у спосіб, не передбачений процесуальним законодавством

Заява адвоката, подана електронною поштою з використанням електронного цифрового підпису, а не через підсистему «Електронний суд», підлягає поверненню без розгляду, оскільки такий спосіб звернення не передбачений процесуальним законодавством

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 лютого 2025 року у справі № 944/6062/23 (провадження № 61-4035св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125125034>.

10.9. Щодо призначення підпису та місця його розташування в письмовому документі

Підпис особи, яка звертається з процесуальним документом до суду, підсумовує викладене вище за текстом, що тим самим унаочнює погодження з усім тим, що в ньому наведено. Таким чином, належним виконанням вимог процесуального закону щодо підписання письмового документа є здійснення особою підпису після викладення основного тексту цього документа

Детальніше з текстом ухвали ВС від 24 лютого 2025 року у справі № 930/771/23 (провадження № 61-13478сво23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125558435>.

10.10. Щодо зупинення провадження у справі (надання строку для примирення)

Процесуальне рішення суду про зупинення провадження у справі у зв'язку з наданням сторонам строку для примирення оформлюється одним процесуальним актом – ухвалою, а тому не може розглядатися як два самостійних процесуальних акти – окремо щодо надання сторонам строку для примирення і щодо зупинення провадження у справі

Детальніше з текстом постанови ВС від 26 лютого 2025 року у справі № 446/2076/24 (провадження № 61-16699св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125540111>.

10.11. Щодо обов'язку суду сприяти учасникам судового процесу в реалізації ними процесуальних прав

Передчасне завершення розгляду справи за відсутності представників сторін, які не з'явилися до суду через оголошення сигналу «Повітряна тривога», порушує принципи всебічності, повноти та справедливості судового розгляду і свідчить про неналежне виконання судом обов'язку щодо забезпечення реалізації процесуальних прав учасників справи

Детальніше з текстом постанови ВС від 26 лютого 2025 року у справі № 752/8937/24 (провадження № 61-16567св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125556389>.

10.12. Про стягнення витрат на професійну правничу допомогу

Саме сторона, яка зацікавлена у відшкодуванні витрат на професійну правничу допомогу, повинна вжити необхідних заходів для їх стягнення з іншої сторони. Водночас інша сторона має право висловлювати заперечення проти таких вимог, що виключає можливість ініціативи суду щодо відшкодування витрат без відповідних дій з боку зацікавленої сторони

Детальніше з текстом постанови ВС від 13 березня 2025 року у справі № 275/150/22 (провадження № 61-13766св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126020988>.

10.13. Про повноваження представника учасника справи

Відповідно до положень ЦПК України представники сторін не належать до складу учасників справи в позовному провадженні, проте наділені правом вчиняти процесуальні дії від імені особи, яку вони представляють. Процесуальні дії, зокрема, подання апеляційної скарги, а також заяв щодо усунення її недоліків, можуть бути вчинені безпосередньо стороною у справі. Отже, подання заяви про усунення недоліків апеляційної скарги особисто стороною, а не її представником не є порушенням вимог ухвали суду про залишення апеляційної скарги без руху, навіть у випадку, якщо саму скаргу було подано представником

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 березня 2025 року у справі № 760/17947/23 (провадження № 61-14882св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125933077>.

10.14. Про залучення заінтересованих осіб в окремому провадженні до участі у справі

Заінтересовані особи або мають бути залучені до участі у справі в окремому провадженні за ініціативою суду, або можуть вступити у справу на власний розсуд. Таким чином, суд зобов'язаний та має право залучити таку особу, якщо її інтереси можуть бути порушені під час розгляду справи. Відмова суду розглядати заяву через незалучення заінтересованої особи є порушенням норм ЦПК України

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 березня 2025 року у справі № 235/1547/24 провадження № 61-15665св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125843154>.

10.15. Про заміну сторони правонаступником

Задоволення заяви про заміну сторони правонаступником суд здійснює відповідно до норм матеріального і процесуального права, які не передбачають права суду надавати на цій стадії оцінку оспорюваним правочинам, адже це буде порушувати презумпцію їх правомірності

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 березня 2025 року у справі № 641/5791/15 (провадження № 61-7975св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125809175>.

10.16. Про звільнення від сплати судового збору

Звільнення заявника від сплати судового збору при зверненні з позовом на підставі закону означає його звільнення від сплати такого збору на всіх етапах процесу, в тому числі й при поданні апеляційної скарги на ухвалу суду першої інстанції, постановлену в порядку розділу VI ЦПК України. Процедура розгляду заяви про визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню, здійснюється відповідно до ст. 432 ЦПК України в межах єдиного провадження, де питання сплати судового збору вже було вирішене при поданні позову. Обов'язок сплати судового збору має бути або на всіх стадіях процесу, або відсутнім, якщо закон звільняє від сплати або не містить норм щодо його сплати

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 березня 2025 року у справі № 185/7288/21 (провадження № 61-458св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125933075>.

10.17. Щодо підсудності справ з іноземним елементом

Підсудність судам України є виключною в справах з іноземним елементом якщо нерухоме майно, щодо якого виник спір, знаходиться на території України

Детальніше з текстом постанови ВС від 30 квітня 2025 року у справі № 369/13642/17 (провадження № 61-14961св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127050236>.

10.18. Щодо зазначення мети в заяві про визнання особи безвісно відсутньою

Відсутність у заяві про визнання особи безвісно відсутньою мети для якої необхідно визнати особу безвісно відсутньою, не є підставою для закриття провадження у справі за ст. 306 ЦПК України. У такому випадку суд має залишити заяву без руху для усунення недоліків. Якщо заявник зазначає мету у заяві чи апеляційній скарзі, суд повинен розглянути справу по суті та перевірити обґрунтованість цієї мети

Детальніше з текстом постанови ВС від 16 квітня 2025 року у справі № 756/7364/24 (провадження № 61-17580св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126693730>.

10.19. Про залишення судом позову без розгляду

Якщо на момент відкриття провадження у справі про розірвання шлюбу у суді іноземної держави є справа із спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав, то відсутні правові підстави для розгляду цієї справи в українському суді, з урахуванням положень ст. 75 Закону України «Про міжнародне приватне право», тому суд залишає такий позов про розірвання шлюбу без розгляду на підставі п. 4 ч. 1 ст. 257 ЦПК України

Детальніше з текстом постанови ВС від 23 квітня 2025 року у справі № 201/12587/21 (провадження № 61-2269св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126873900>.

10.20. Про повноваження судів щодо призначення експертизи та оцінки висновків експертів

У разі якщо експертна установа не наділена правом проводити певні види експертиз, суд має самостійно визначити іншу експертну устанovu для проведення необхідної експертизи, якщо сторони не відмовилися від її

проведення і вона необхідна для правильного вирішення справи. Такий підхід відповідає принципу справедливого судового розгляду та забезпечує ефективний захист прав учасників процесу

Детальніше з текстом постанови ВС від 02 квітня 2025 року у справі № 704/88/19 (провадження № 61-3776св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126362741>.

10.21. Щодо оцінки доводів позивача про відсутність волевиявлення на звернення до суду першої інстанції при вирішенні питання про відкриття апеляційного провадження

Відмова у відкритті апеляційного провадження з підстав пропуску позивачем строку на апеляційне оскарження без перевірки її доводів про відсутність волевиявлення на звернення до суду із позовом є порушенням права на доступ до правосуддя

Детальніше з текстом постанови ВС від 02 квітня 2025 року у справі № 333/2679/22 (провадження № 61-17278св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126431572>.

10.22. Щодо юридичної сили електронного документа

Електронний документ, створений з дотриманням вимог законодавства, має таку ж юридичну силу, як і документ на паперовому носії. У разі виявлення розбіжностей між відомостями на електронних та паперових носіях пріоритетними є відомості на паперових носіях. Оцінка електронного доказу здійснюється судом на загальних підставах відповідно до процесуального законодавства

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 травня 2025 року у справі № 199/9897/22 (провадження № 61-14436сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127423074>.

10.23. Щодо обмеження ціни позову при оскарженні судових рішень у справах за скаргами на дії державного виконавця

Касаційне оскарження судових рішень у справах за скаргами на дії державного виконавця допускається незалежно від ознаки малозначності справи. У таких справах не застосовуються обмеження щодо ціни позову, які передбачені для малозначних справ, а касаційне оскарження здійснюється на загальних підставах відповідно до ч. 2 ст. 389 ЦПК України

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 травня 2025 року у справі № 176/1715/23 (провадження № 61-13883сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127423071>.

10.24. Про оцінку судом обґрунтованості доводів заявника щодо необхідності вжиття заходів забезпечення позову

Накладення арешту на заставлене майно в порядку забезпечення позову не позбавляє іпотекодержателя права на задоволення своїх вимог і не скасовує правил пріоритетності, передбачених Законом України «Про іпотеку». Такі заходи забезпечення позову спрямовані виключно на обмеження суб'єктивних прав відповідача як власника нерухомого майна щодо його можливого відчуження, але не змінюють суті іпотеки як виду забезпечення та не обмежують права іпотекодержателя

Детальніше з текстом постанови ВС від 05 травня 2025 року у справі № 466/2651/23 (провадження № 61-6083сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127423114>.

10.25. Щодо права апеляційного оскарження судових рішень правонаступником сторони

Право апеляційного оскарження судових рішень належить правонаступнику сторони у справі, який реалізує це право саме як правонаступник, а не як особа, що не брала участі у справі. При цьому правонаступник набуває всіх процесуальних прав та обов'язків особи, яку він замінює у процесі

Детальніше з текстом постанови ВС від 15 травня 2025 року у справі № 2-3680/11 (провадження № 61-13013св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127463600>.

10.26. Про повернення судового збору в разі закриття провадження у справі

У разі закриття провадження в справі через порушення юрисдикції за наявності заяви позивача про направлення справи за встановленою юрисдикцією питання про розподіл судових витрат і повернення судового збору вирішується після завершення розгляду справи компетентним судом. Передчасне вирішення питання про розподіл судових витрат до закінчення строку на подання такої заяви є неправомірним

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 травня 2025 року у справі № 752/9416/23 (провадження № 61-12924св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127537618>.

10.27. Про перевірку судом наявності відповідних повноважень представника для відмови від позову

Прийняття судом відмови від позову від представника без перевірки обсягу його повноважень і з'ясування дійсної волі позивача є порушенням процесуального права та підставою для скасування судового рішення. Суд зобов'язаний встановити відсутність обмежень повноважень представника на вчинення такої процесуальної дії

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 травня 2025 року у справі № 463/812/22 (провадження № 61-17174св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127575570>.

10.28. Щодо правових наслідків ухилення сторони від подання документів, необхідних для проведення експертизи

При неможливості проведення призначеної судом експертизи через відсутність необхідних документів суд зобов'язаний встановити, хто з учасників справи ухилився від їх надання, та відповідно до ч. 1 ст. 109 ЦПК України вирішити питання про визнання чи відмову у визнанні факту, для з'ясування якого призначалася експертиза. Невиконання судом цього обов'язку є підставою для скасування судового рішення

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 травня 2025 року у справі № 205/682/22 (провадження № 61-16692св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127575550>.

10.29. Про відсутність підстав для зупинення провадження в цивільній справі на стадії досудового розслідування кримінального провадження

Перебування справи на стадії досудового розслідування не є підставою для зупинення провадження у цивільній справі на підставі п. 6 ч. 1 статті 251 ЦПК України до набрання законної сили судовим рішенням у кримінальному провадженні. Підставою для зупинення провадження у справі за п. 6 ч. 1 ст. 251 ЦПК України є наявність іншої справи, що розглядається в судовому порядку, а не перебуває на стадії досудового розслідування

Детальніше з текстом постанови ВС від 02 червня 2025 року у справі № 943/242/22 (провадження № 61-17403сво24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127900970>.

10.30. Щодо поновлення строку на апеляційне оскарження після спливу одного року

Сплив річного строку з дня складання повного тексту судового рішення є підставою для відмови у відкритті апеляційного провадження незалежно від причин пропуску строку на апеляційне оскарження, крім випадків подання апеляційної скарги особою, не повідомленою про розгляд справи або не залученою до участі в ній, якщо суд ухвалив рішення про її права та обов'язки, або пропуску строку внаслідок обставин непереборної сили. При цьому особа, не повідомлена про розгляд справи – це особа, яка не знала і не могла знати про наявність судового провадження

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 червня 2025 року у справі № 308/22077/13-ц (провадження № 61-5638св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128457077>.

10.31. Про критерії тотожності позовів при закритті провадження у справі

Для визнання позовів тотожними та закриття провадження у справі необхідна одночасна наявність трьох елементів: тотожність сторін, підстав та предмету спору. Відсутність тотожності хоча б одного з елементів унеможливорює закриття провадження за п. 3 ч. 1 ст. 255 ЦПК України. При оцінці тотожності позовів суд зобов'язаний детально досліджувати фактичні підстави позову, їх правове обґрунтування та точні характеристики предмету спору

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 червня 2025 року у справі № 161/8939/23 (провадження № 61-8551св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128457100>.

11. Юрисдикційні питання

11.1. Щодо юрисдикції спору про відшкодування шкоди в порядку регресу

Відшкодування шкоди в порядку регресу є вирішенням приватноправових відносин, які підлягають розгляду за правилами цивільного судочинства, адже правовідносини між сторонами не стосуються безпосередньо прийняття, проходження чи звільнення з публічної служби, не спрямовані на захист прав, свобод та інтересів особи від порушень з боку суб'єкта владних повноважень,

оскільки незаконність такого звільнення вже встановлена рішеннями судів, які набрали законної сили. Сам по собі факт, що майнову шкоду завдано позивачу – суб'єкту владних повноважень – під час проходження відповідачем публічної служби, не змінює правової природи спірних відносин і не перетворює цей спір на публічно-правовий

Детальніше з текстом постанови ВС від 29 січня 2025 року у справі № 953/6366/23 (провадження № 61-8554св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124937521>.

11.2. Про юрисдикцію у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях має здійснюватися виключно в порядку, встановленому КПК України (глава 26), а не в порядку цивільного судочинства

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 березня 2025 року у справі № 442/6297/22 (провадження № 61-9563св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125948089>.

11.3. Про юрисдикцію спорів щодо визнання договору купівлі-продажу цінних паперів недійсним

Спори щодо договорів, які стосуються розпорядження корпоративними правами (акціями), належать до юрисдикції господарських судів, навіть якщо такі договори мають цивільно-правовий характер. До корпоративних спорів також відносять справи за участю учасників, які вибули зі складу юридичної особи

Детальніше з текстом постанови ВС від 26 березня 2025 року у справі № 106/6179/13 (провадження № 61-4319св23) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126328297>.

11.4. Про юрисдикцію спору щодо усунення перешкод міській раді в розпорядженні земельною ділянкою ФОП

Спір між міською радою та фізичною особою – підприємцем про усунення перешкод у розпорядженні земельною ділянкою і знесення кіоску, який використовується відповідачкою в підприємницькій діяльності, підлягає розгляду в порядку господарського судочинства

Детальніше з текстом постанови ВС від 19 березня 2025 року у справі № 464/5445/23 (провадження № 61-137св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126182532>.

11.5. Щодо визначення юрисдикції у спорах щодо відшкодування шкоди працівником, який не є посадовою особою акціонерного товариства

Спір між акціонерним товариством і керівником його структурного підрозділу щодо відшкодування збитків підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, якщо такий керівник не є посадовою особою товариства в розумінні Закону України «Про акціонерні товариства»

Детальніше з текстом постанови ВС від 07 травня 2025 року у справі № 569/14960/24 (провадження № 61-76св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127190061>.

11.6. Щодо юрисдикційності вимог з вирішення питань стосовно земельної ділянки, які заявлені прокурором в інтересах держави до юридичної особи

Позовні вимоги у справі про витребування земельної ділянки та скасування рішення про державну реєстрацію права оренди, заявлені прокурором в інтересах органу місцевого самоврядування до юридичної особи, є земельним спором між територіальною громадою та юридичною особою, який належить до господарської юрисдикції, що виключає розгляд справи в порядку цивільного судочинства

Детальніше з текстом постанови ВС від 14 травня 2025 року у справі № 205/1876/23 (провадження № 61-2233св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127463652>.

11.7. Щодо юрисдикції спорів про витребування земельної ділянки територіальною громадою від юридичної особи

Спір між асоційованим членом житлово-будівельного кооперативу та кооперативом щодо повернення пайового внеску є корпоративним, оскільки пов'язаний з майновою участю члена кооперативу в його діяльності та регулюється статутом кооперативу. Такий спір не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, а має розглядатися за правилами господарського судочинства

Детальніше з текстом постанови ВС від 15 травня 2025 року у справі № 201/9400/22 (провадження № 61-11651св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127537118>.

12. Спори щодо розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи ДВС

12.1. Про право сторони виконавчого провадження звернутися до суду із скаргою на рішення, дію або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи

Вимоги боржника у виконавчому провадженні до державного виконавця щодо зобов'язання вчинення дій на виконання рішення суду та зняття арешту з майна не можуть розглядатися в порядку позовного провадження, оскільки процесуальним законом передбачений інший порядок захисту прав сторін виконавчого провадження, зокрема подання скарги на дії державного виконавця

Детальніше з текстом постанови ВС від 15 січня 2025 року у справі № 592/5020/24 (провадження № 61-13199св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124560785>.

12.2. Про зняття арешту на вимогу боржника, накладеного на його заробітну плату

Звернення стягнення та накладення арешту на заробітну плату понад встановлені законом розміри заборонено, а в разі накладення арешту він підлягає зняттю. Процес зняття арешту здійснюється виконавцем відповідно до ч. 4 ст. 59 Закону України «Про виконавче провадження», зокрема на підставі повідомлення боржника. Залишення арешту на кошти, які становлять заробітну плату, та звернення стягнення на ці кошти порушує конституційне право боржника на отримання винагороди за працю, оскільки унеможливорює отримання ним заробітної плати як єдиного джерела доходу

Детальніше з текстом постанови ВС від 12 лютого 2025 року у справі № 444/2503/17 (провадження № 61-14767св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125125022>.

12.3. Про скасування постанови про відкриття виконавчого провадження

Приватний виконавець має право відкрити виконавче провадження за місцезнаходженням майна боржника, яке зазначене у виконавчому документі та знаходиться у виконавчому окрузі, де здійснює свою діяльність виконавець, незалежно від того, чи перебуває це майно у власності боржника на момент відкриття виконавчого провадження

Детальніше з текстом постанови ВС від 19 березня 2025 року у справі № 372/3539/23 (провадження № 61-5503св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126088352>.

12.4. Щодо передачі частки у праві спільної часткової власності на заставлене майно

Передача на підставі постанови та акта виконавця стягувачу частки в праві спільної часткової власності на заставлений автомобіль, яка належала боржнику та визначена ухвалою суду, не призводить до припинення застави такого автомобіля. Стягувач, приймаючи таку частку, набуває статусу співзаставодавця. При цьому слід розмежовувати автомобіль як неподільну річ і частку в праві спільної часткової власності на нього

Детальніше з текстом постанови ВС від 23 квітня 2025 року у справі № 278/3717/21 (провадження № 61-4421св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126974873>.

12.5. Про скасування арешту, накладеного на майно боржника

Збереження упродовж тривалого строку після повернення виконавчого листа арешту, накладеного державним виконавцем з метою виконання судового рішення, за відсутності відкритих виконавчих проваджень та можливості продовження примусового виконання судового рішення щодо боржника, є невинуватим втручанням у право особи на мирне володіння своїм майном та порушує гарантії права власності, передбачені ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Детальніше з текстом постанови ВС від 30 квітня 2025 року у справі № 753/12589/23 (провадження № 61-5186св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127138362>.

12.6. Про необхідність отримання виконавцем дозволу органу опіки і піклування на примусову реалізацію нерухомого майна, право на користування яким мають діти

Подання виконавця про надання дозволу на звернення стягнення на нерухоме майно, в якому зареєстровані діти (ст. 435 ЦПК України), та подання про звернення стягнення на нерухоме майно з незареєстрованим правом власності (ст. 440 ЦПК України) є різними за правовою природою процесуальними зверненнями. При відмові органу опіки та піклування в наданні дозволу на реалізацію нерухомого майна, у якому зареєстровані діти, виконавець має право звернутися до суду з поданням про надання такого дозволу

Детальніше з текстом постанови ВС від 07 травня 2025 року у справі № 200/14579/13 (провадження № 61-16233св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127296711>.

12.7. Про межі виконання судового рішення щодо звернення стягнення на предмет іпотеки

Виконавець не має права звертати стягнення на майно боржника, яке не зазначене у виконавчому документі, навіть якщо таке майно знаходиться на земельній ділянці, на яку звернено стягнення за рішенням суду. Виконавець зобов'язаний здійснювати заходи примусового виконання рішень виключно у спосіб та в порядку, які встановлені виконавчим документом і законом

Детальніше з текстом постанови ВС від 21 травня 2025 року у справі № 362/624/23 (провадження № 61-9316св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127575556>.

12.8. Щодо заміни боржника на стадії виконання рішення суду на особу, яка не була залучена до участі в розгляді справи

Державний виконавець має право вносити ідентифікаційні дані боржника, однак заміна боржника на стадії виконання судового рішення на особу, яка не була залучена до розгляду справи судом, є неправомірною та порушує права такої особи

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 червня 2025 року у справі № 163/1553/23 (провадження № 61-1646св25) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128560464>.

12.9. Щодо зняття арешту з майна при поверненні виконавчого документа стягувачу за його заявою

При поверненні виконавчого документа стягувачу на його письмову заяву державний виконавець зобов'язаний зняти арешт з майна боржника. Бездіяльність державного виконавця та начальника ВДВС щодо незняття арешту з майна боржника у такому випадку є протиправною

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 червня 2025 року у справі № 205/1452/16-ц (провадження № 61-14490св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128457093>.

12.10. Щодо строку повторного пред'явлення виконавчого документа до виконання

Виконавчий документ може бути повторно пред'явлений до виконання протягом трьох років з дня його повернення стягувачу. При пропуску цього строку виконавчий документ повертається стягувачу без прийняття до виконання. Дата складання заяви про відкриття виконавчого провадження не може бути єдиним і беззаперечним доказом на підтвердження подання виконавчого листа до виконання саме в цю дату

Детальніше з текстом постанови ВС від 25 червня 2025 року у справі № 756/2078/13-ц (провадження № 61-7586св24) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128485285>.

Огляд судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду за I півріччя 2025 року. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2025 по 30.06.2025 / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного цивільного суду департаменту аналітичної та правової роботи. Київ, 2025. – 62 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua